MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA STEAM TA’LIM TEXNALOGIYASINI QO‘LLASH ORQALI BOLALARDA IJODIY FAOLLIKNI RIVOJLANTIRISH

Eshdavlatova Xayriniso Normurod qizi
Surxandaryo Viloyati Termiz Davlat Pedagogika Instituti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim muassasalarida rivojlanish markazlarini zamonaviy yondashuv asosida tashkil etish masalalari yoritilgan.*

Kalit so‘zlar: *zamonaviy yondashuv,markaz,rivojlanish,STEAM tanqidiy fikirlash,mustaqil fikrlash,faol muloqot,yakka tartib.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются вопросы организации центров развития в дошкольных образовательных учреждениях на основе современного подхода.*

Ключевые слова: *современный подход, центр, развитие, STEAM, критическое мышление, самостоятельное мышление, активное общение, индивидуальный подход*

Annotation: *This article discusses the issues of organizing development centers in preschool educational institutions based on a modern approach.*

Keywords: *modern approach, center, development, STEAM, critical thinking, independent thinking, active communication, individual approach.*

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti ta’lim tizimiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim bosqichida bolalarning ijodiy, mustaqil va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Buyuk mutafakkir Abu Ali ibn Sino ta’kidlaganidek, bolani har tomonlama kamol toptirishda erta yoshdan boshlab uning tafakkurini rivojlantirish muhimdir. Shuningdek, Abu Nasr Forobiy ta’lim va tarbiyaning uyg‘unligi inson kamolotining asosi ekanligini alohida qayd etadi. Zamonaviy pedagogika vakili John Dewey esa ta’lim jarayonida amaliy faoliyat va tajriba orqali o‘rganish samaraliroq ekanligini ta’kidlaydi.

Bugungi kunda maktabgacha ta’lim tashkilotlarida STEAM (fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematika) ta’lim texnologiyasini joriy etish orqali bolalarda ijodiy faollikni rivojlantirish dolzarb masalaga aylanmoqda. Ushbu yondashuv bolalarning qiziqishlarini oshirish, ularni faol o‘rganishga jalb etish hamda muammoli vaziyatlarga yechim topish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Mazkur maqolada maktabgacha ta’lim tashkilotlarida STEAM ta’lim texnologiyasini qo‘llash jarayonida yuzaga kelayotgan muammolar, xususan, pedagoglarning metodik tayyorgarligi darajasi, zarur didaktik materiallar bilan ta’minlanganlik hamda rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishdagi kamchiliklar tahlil qilinadi. Shu bilan birga, bolalarda ijodiy faollikni samarali rivojlantirishga xizmat qiluvchi usul va yondashuvlar yoritib beriladi.

Ushbu maqola maktabgacha ta’lim tashkilotlari tarbiyachilari, pedagoglar, metodistlar, ota-onalar hamda ta’lim sohasida ilmiy izlanish olib borayotgan tadqiqotchilar uchun mo‘ljallangan.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida STEAM ta’lim texnologiyasini qo‘llash masalasi nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham chuqur yondashuvni talab etadi. Chunki bolalarda ijodiy faollikni rivojlantirish faqatgina dars berish bilan emas, balki to‘g‘ri tashkil etilgan muhit va metodlar orqali amalga oshiriladi.

Avvalo, STEAM yondashuvi mohiyatan bolani tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki uni mustaqil kashf etuvchi shaxs sifatida shakllantirishga qaratilgan. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, oddiy o‘yin jarayonida ham bolalarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish mumkin. Masalan, bolalarga oddiy konstruktor yoki turli materiallar berilib, “ko‘prik qurish” vazifasi topshirilganda, ular nafaqat quradi, balki muammo ustida o‘ylaydi, turli yechimlarni sinab ko‘radi va o‘z xulosasiga keladi. Aynan shu jarayon ijodiy faollikning shakllanishiga xizmat qiladi.

Biroq bugungi kunda asosiy muammolardan biri – pedagoglarning STEAM yondashuvini to‘liq tushunib yetmaganligidir. Ko‘pincha mashg‘ulotlar an’anaviy usulda o‘tkazilib, bolaga tayyor javob beriladi. Bu esa bolaning mustaqil fikrlashiga to‘sqinlik qiladi. Shuning uchun quyidagi amaliy tavsiyalar muhim hisoblanadi:

Pedagoglar mashg‘ulot davomida ko‘proq savol berishi, bolalarni fikrlashga undashi kerak (“Nima uchun?”, “Qanday qilib?”).

Har bir mashg‘ulotda kamida bitta muammoli vaziyat yaratilishi lozim.

Bolalarga xato qilish imkoniyati berilishi zarur, chunki xato – o‘rganishning muhim qismi.

Nazariy tushuntirishdan ko‘ra, amaliy faoliyatga ko‘proq vaqt ajratish kerak.

Yana bir muhim jihat – rivojlantiruvchi muhitni to‘g‘ri tashkil etishdir. Agar guruh xonasida bolalar erkin tajriba o‘tkazishi, qurishi, chizishi va sinab ko‘rishi uchun sharoit bo‘lmasa, STEAM yondashuvi samarali ishlamaydi. Shu bois, oddiy vositalardan foydalangan holda ham kichik “tajriba burchaklari” yoki “ijodiy markazlar” tashkil etish tavsiya etiladi.

Qiziqarli jihatlardan biri shundaki, tadqiqotlarga ko‘ra, aynan maktabgacha yosh davrida bolaning ijodiy fikrlashi eng faol rivojlanadi. Agar bu davrda to‘g‘ri yondashuv qo‘llanilsa, bola keyingi bosqichlarda ham mustaqil va innovatsion fikrlay oladigan shaxs bo‘lib shakllanadi.

Shaxsiy kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, bolalarga erkinlik berilgan muhitda ular kutilganidan ham ko‘proq ijodiy yechimlar topa oladi. Masalan, oddiy qog‘oz va ranglardan foydalanib, bolalar o‘zlari yangi o‘yinlar yoki shakllar yaratishga harakat qiladi. Bu esa ularning nafaqat tasavvurini, balki o‘ziga bo‘lgan ishonchini ham oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida STEAM ta’lim texnologiyasini qo‘llash bolalarda ijodiy faollikni rivojlantirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv orqali bolalarda mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, tanqidiy tahlil qilish va ijodiy yondashuv kabi muhim ko‘nikmalar shakllanadi.

Asosiy qismda keltirilgan fikr va tavsiyalar shuni ko‘rsatadiki, ta’lim jarayonini to‘g‘ri tashkil etish, rivojlantiruvchi muhit yaratish, pedagoglarning zamonaviy metodlardan foydalanishi hamda bolalarga erkin fikrlash imkoniyatini berish orqali mavjud muammolarni

bartaraf etish mumkin. Ayniqsa, amaliy faoliyatga ustuvorlik berish va bolani ta’lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish ijobiy natijalarga olib keladi.

Shu nuqtai nazardan, STEAM yondashuvini maktabgacha ta’lim tizimiga keng joriy etish nafaqat ta’lim sifatini oshiradi, balki kelajakda innovatsion fikrlaydigan, ijodkor va raqobatbardosh avlodni shakllantirishga xizmat qiladi. Demak, ushbu yo‘nalishda izchil ish olib borish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir.

Adabiyotlar:

1.Qodirova F.R, Toshpo‘latova SH.Q, Qayumova N.M., Agzamova M.N. “Maktabgacha pedagogika” T.: Tafakkur, T- 2019. Darslik.

2.Sodiqova SH.A. Maktabgacha pedagogika. T.: Tafakkur bo‘stoni. 2013 y. Darslik.

3.Kayumova.N.M. Maktabgacha pedagogika. T.: TDPU-2013y. O‘quv qo‘llanma.

4.Gaffarova Hurriyat Yangiboyevna. (2023). STEAM EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION. Academia Science Repository, 4(04), 428-434. Retrieved from https://academiascience.com/index.php/repo/article/view/196

5.G‘afforova , X. Y., & Raximova , X. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHDA OILANING O‘RNI VA AHAMIYATI. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 195–198. Retrieved from http://erus.uz/index.php/er/article/view/3726

6.G‘afforova , X. Y., & Abdujalilova , M. (2023). xorijiy tajribalar asosida maktabgacha ta’lim tashkiloti tarbiyachilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 199–203. Retrieved from http://erus.uz/index.php/er/article/view/3727

7.G‘afforova , X. Y., & Gulboyeva, S. (2023). maktabgacha katta yoshdagi bolalarning nutqini rivojlantirishda badiiy adabiyotning o‘rni. Educational Research in Universal Sciences, 2(9), 204–207. Retrieved from 8.http://erus.uz/index.php/er/article/view/3728

Yangiboyeva, G. H. (2022). Content and Conditions of Pedagogical Work on the Development of Speech for Children from Birth to Five Years. EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY, 2(1), 81–83. Retrieved from https://innovatus.es/index.php/ejbos/article/view/206

9.Yangiboyeva G.H. The roles and importance of the family in the development of creative skills through introducing preschool children to fine literature //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. –2022. –T. 3. –No. 5. –C. 817-820. Retrieved from https://philpapers.org/rec/YANTRA-4

10.Gaffarova Hurriyat Yangiboyevna. (2023). STEAM EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION. Academia Science Repository, 4(04), 428-434. Retrieved from https://academiascience.com/index.php/repo/article/view/196